

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 74 Yıl: 2020 & Volume: 13 Issue: 74 Year: 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KAYNAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN YÖNTEM AÇISINDAN İNCELENMESİ*

EXAMINATION OF POSTGRADUATE THESES ON INCLUSION IN PRESCHOOL EDUCATION IN TERMS OF METHODOLOGY

Mehmet BAŞARAN**
Hasan GÜLERYÜZ***

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitiminde kaynaştırma ile ilgili yapılmış lisansüstü tezleri yöntemsel açıdan incelemektir. Araştırma tarama modelinde tasarlanmış olup araştırmada doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde; Türkçe dilinde yazılmış, tam metnine ulaşılabilen, 2005-2020 yılları arasında tamamlanmış toplam 39 lisansüstü tezi incelenerek, var olan yöntemsel eğilim ortaya konulmuştur. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma tezlerin tamamlandığı yıl, üniversiteler; yöntem (nicel, nitel, karma), örneklem düzeyi, veri toplama araçları ile ilgili bulguları kapsamaktadır. İçerik analizi sonucunda tezlerin üniversite ve yıl kategorisinde en fazla sırasıyla Gazi Üniversitesi ve 2016-2020 yılları arasında tamamlandığı; tezlerde nicel-betimsel tarama yöntemlerin daha fazla tercih edildiği; örneklem grubunun daha çok öğretmenlerden oluştuğu ve ölçme araçlarının genellikle psikometrik araçlar olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları dikkate alındığında çocuklara ve öğretmenlere yönelik program geliştirme odaklı deneysel çalışmalara ağırlık verilmesi, örneklem grubu olarak çocuklara ulaşılması ve gelişime vurgu yapan ölçme araçlarının kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, Kaynaştırma, Lisansüstü Tezler, Yöntemsel İnceleme.

Abstract

The aim of this study is to examine the postgraduate theses about integration in preschool education from a methodological perspective. The research was designed in screening model and document analysis method was preferred in the research. In this context, in the Higher Education Council (YÖK) National Thesis Center; A total of 39 graduate theses, written in Turkish and available for full text, completed between 2005 and 2020, were examined, and the current methodological trend was revealed. The data were analyzed by content analysis. The research includes findings about the year of theses, university, methods (quantitative, qualitative, mixed), sampling level, and data collection tools. As a result of the content analysis; most theses were completed Gazi University, and between 2016 and 2020; quantitative-descriptive scanning methods are preferred more in theses; It was observed that the sample group consisted mostly of teachers and measurement tools were generally psychometric tools. Considering the findings of the research, it is recommended to focus on experimental studies focused on program development for children and teachers, to reach children as a sample group, and to use measurement tools that emphasize development.

Keywords: Preschool Education, Inclusion, Postgraduate Theses, Methodical Analysis.

* Bu çalışma 7-9 Aralık 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen Uluslararası Akademik Araştırmalar Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mehmetbasaran@gazi.edu.tr, Orcid:0000-0003-3913-720X

*** Dr., Atatürk Üniversitesi, guleryuz_hasan@yahoo.com, Orcid:0000-0002-0941-4969

GİRİŞ

Eğitimciler, ebeveynler ve politika yapımcılar kapsayıcılığı vurgulayan sistematik reform çabalarını sıklıkla vurgulamaktadır. Çünkü kapsayıcı okul öncesi programları çocuklar için bir aidiyet duygusu, olumlu sosyal ilişkiler ve arkadaşlıklar ile fiziksel, sosyal-duygusal ve bilişsel gibi tüm gelişimsel alanlarda büyümeyi sağlamaktadır (Noggle ve Stites, 2018). Kapsayıcı eğitimi sağlamanın yollarından biri olan kaynaştırma, engelli çocukları buldukları çevredeki okulların normal eğitim sınıflarında -engelli olmasaydı gidecekleri okullarda- eğitmek ve onlara gerekli hizmet ve destekleri sağlamayı ifade etmektedir (Turnbull, Turnbull, Shank ve Leal, 1995). Kaynaştırma ile ilgili destek hizmetleri, çeşitli disiplinlerden profesyonellerin işbirliği ile sağlanmakta ve hizmet sunumu bir ekip yaklaşımı, yenilikçi öğretim stratejileri, öğretmenlere ve ailelere danışmanlık, uygun personel oranları, yardımcı meslek mensupları ve personel eğitimlerini içerebilmektedir (Yell, 1998 akt. Rafferty, Boettcher ve Griffin, 2001). Kaynaştırma uygulamalarındaki temel amaç, tüm çocuklara başarılı bir eğitim için eşit fırsatlar sağlamaktır.

Kaynaştırma uygulamalarında, okul öncesi dönem önemli bir konuma sahiptir. Çünkü bu dönemde, bebeklerden veya daha ileri yaştaki çocuklardan farklı olarak bazı gelişimsel alanlar daha baskın olmaktadır. Bu dönemde çocuklar akranlarıyla daha fazla oynama, ilişki kurma eğilimi göstererek sosyal ve duygusal anlamda gelişim göstermektedir. Çocukların sosyal gelişimleri için bu dönem kaçırılmayacak bir fırsattır. Ayrıca okul öncesi dönemindeki çocuklar fiziksel aktiviteye katılarak motor beceri yetkinliklerini geliştirirken, çoğu eğitimcinin tavsiye ettiği fiziksel aktivite düzeyini karşılayamadıklarından, gelişimsel olarak 3-5 yaş arası okul öncesi çocuklar, motor beceri yeterliliğinde de çok önemli bir aşamadır (Figueroa, ve An, 2017). Bu bakımdan okul öncesi dönemdeki kaynaştırma uygulamalarının çocuklar için önemi büyüktür. Bu önem sadece engeli olan çocuklar için değil, bu çocukların tipik gelişim gösteren akranları, aileleri, öğretmenleri ve ebeveynleri içinde önemli yararlar sağlamaktadır. Kaynaştırma eğitimi, tipik gelişim gösteren çocukların olumsuz tutumlarını değiştirebilir, empati becerilerinin artmasına katkıda bulunabilir. Kaynaştırma eğitimine katılan çocukların sosyal problem çözme becerileri gelişebilir ve dolayısıyla akademik becerilerine katkı sunabilir. Kaynaştırma eğitimi, ebeveynlerin engelli çocuklara yönelik bakış açısını olumlu şekilde dönüştürebilir, kendileri ve çocukları için zengin öğrenme fırsatları sağlayabilir (Ceylan ve Aral, 2005).

Kaynaştırma uygulamaları hakkında kanıta dayalı bilimsel araştırmalar, ciddi engelli çocuklar için akademik, sosyal ve iletişim becerilerini artırma açısından çeşitli avantajları olduğunu göstermiştir. Bununla beraber çocuklar bu eğitim ortamında ve ailelerinde hala zorluklarla karşı karşıyadır. Aileler çocukları için kaynaştırma eğitimi programlarının etkililiğinin ve kalitesinin iyileştirilmesini kuvvetle savunmaktadır (Alquraini ve Gut, 2012). Kalitenin artırılmasının temel şartlarından biri konu ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların artması ve uygulamaya yönelik bulgularının eğitim politikaları ve programları aracılığıyla eğitimciler, ebeveynlere ve çocuklara ulaştırılmasıdır. Diğer bilim alanlarında olduğu gibi kaynaştırma alanı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların niteliğinin artmasında, belli aralıklarla genel durumu ortaya koymaya yönelik yapılan meta-analiz, meta-sentez gibi çalışmaların önemi büyüktür. Bu çalışmalar aracılığıyla yapılan çalışmalar belli ölçütlere göre analiz edilmektedir. Analiz sonucunda araştırmalarda hangi değişkenlerin daha fazla ele alındığı, hangi tür araştırmaların artık doyuma ulaştığı-yeteri kadar çalışıldığı ve hangi alanlarda çalışma eksikliklerinin olduğu kestirilebilir. Böylelikle bu tür çalışmaların gelecekte yapılacak olan araştırmalara rehberlik edeceği düşünülmektedir. Geçmişte elde edilen bilimsel bilgilerin analiz edilerek yeni bilgilere ulaşılması olarak tanımlanan ve aynı zamanda bilimin ilerlemesinin en önemli özelliklerinden biri bilimin birikimlilik özelliğidir (Özbay, 2005). Birikimsellik aracılığıyla bilimin devamlı olması ve ilerlemesi sağlanır (Yaşar, 1998; Terhant, 1988). Bu anlamda kaynaştırma alanının gelişimini göstermesi açısından oldukça önemli olan lisansüstü tezlerin incelenmesi (Edyburn, 2000), bilimde devamlılığı sağlamada önemli bir yere sahiptir. Kaynaştırma alanındaki lisansüstü tezlerinin yöntemsel olarak incelenmesi alanının gelişimine katkı sağlayabilir (Edyburn, 2000; Polat ve Ay, 2016).

Yapılan alan yazın taramasında kaynaştırma ile ilgili yapılmış araştırmaları değerlendiren, analiz eden çalışmalarının olduğu görülmüştür. Metin (2016) yılında yaptığı çalışmada 1992-2013 yılları arasında yayımlanmış toplam 54 makale ve tezi incelemiştir. Sönmez ve Özcan (2020) ile Koçbeker Eid, Uygun ve Bağcı (2018), kaynaştırma eğitimine yönelik tezleri yaşça daha büyük olan ilkökul öğrencileri bağlamında ele almışlardır. Ayvaz Öztürk (2020), kaynaştırma ile ilgili yayımları sosyal bilgiler alanı kapsamında değerlendirmiştir. Kale, Nur ve Kara (2017) kaynaştırma ile ilgili tezlerin öneri kısımlarına odaklanmıştır. Gürgür ve Yazçayır (2019) kaynaştırma eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin ele alındığı araştırmaları incelemiştir. Yılmaz (2019) ise kaynaştırma ile ilgili 1990-2016 yılları arasında yapılan tezleri

tüm eğitim kademelerini dâhil ederek gerçekleştirmiştir. Kaynaştırma ile ilgili yapılmış araştırmaları değerlendiren çalışmaların yaşça büyük olan çocukları kapsadığı, tezlerdeki önerileri inceleme gibi odaklarının farklı olduğu, sosyal bilgiler ve öğretmen görüşleri gibi araştırmaları belli bir alan açısından incelediği görülmüştür. Okul öncesi eğitimde kaynaştırma alanında yapılan araştırmaları değerlendiren çalışmaların ise güncel olmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda araştırmanın amacı Türkiye’de kaynaştırma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerini yöntemsel açıdan incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
2. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerde tercih edilen yöntemlerin dağılımı nasıldır?
4. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerde kullanılan deneysel nicel yöntemlerin dağılımı nasıldır?
5. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerde kullanılan ilişkisel nicel yöntemlerin dağılımı nasıldır?
6. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerde kullanılan nitel yöntemlerin dağılımı nasıldır?
7. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerin örneklem düzeylerinin dağılımı nasıldır?
8. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerde örneklem seçiminde kullanılan yöntemlere göre dağılımı nasıldır?
9. Okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinin tarama modelleri arasında yer alan betimsel araştırma deseniyle incelenmiştir. Tarama modellerinde, araştırmanın amacını içeren durumun betimlenmesi yapılmaya çalışılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015). Lisansüstü tezlerin incelenmesinde doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Bu analiz tekniğinde belirlenen konular ilgili materyaller incelenmektedir (Merriam, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışmanın Dokümanları

Kaynaştırma ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin Türkçe dilinde yazılması, tam metin erişime açık olması ölçüt alınmıştır. İncelenen tezlerin yıllı için herhangi bir sınırlama yapılmamış, ilk tezin yayımlandığı 2005 yılından itibaren Kasım-2020 tarihleri arasındaki tüm tezler incelenmiştir. Dokümanların belirlenmesi için ayrıca Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi web sayfasında (www.tez.yok.gov.tr) “okul öncesi-anasınıfı/okulu” ve “kaynaştırma” anahtar kelimelerle tarama yapılmıştır. Yapılan tarama sonrası toplam 39 lisansüstü teze ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında kaynaştırma ile ilgili lisansüstü araştırmacılar tarafından indirilmiştir. İndirilen tezlerin incelenmesinde Gökteş ve diğerleri (2012) tarafından geliştirilen Yayın Sınıflama Formu kullanılmıştır. Formun ilk bölümünde teze ait künye bilgileri (üniversite, yıl), diğer bölümde ise yöntem (nicel, nitel, karma), veri toplama araçları, örneklem bilgileri yer almaktadır.

Verilerin analizi içerik analizi tekniği ile yapılmıştır. İçerik analizinde, veriler kategorilerine göre düzenlenmektedir (Merriam, 2018). Analiz aracılığıyla verilerin yüzde ve frekansları belirlenmiştir.

BULGULAR

Türkiye’de okul öncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili yayımlanmış lisansüstü tezlerini araştırma yöntem ve tekniklerine göre incelemeyi amaçlayan bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan tezlerin dağılımı, değişkenlere göre aşağıda sunulmuştur.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Üniversiteler

Tablo 1’de kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinin tamamlandığı üniversitelerin dağılımı verilmektedir.

Tablo 1: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerin tamamlandığı üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	n	%
Gazi	10	26
Çukurova	3	8
Trakya	3	8
Anadolu	2	5
Ankara	2	5
Okan	2	5
Diğer (Birer tez olanlar üniversiteler)	17	44
Toplam	39	% 100,0

Tablo 1 incelendiğinde, tezlerin tamamlandığı toplam 23 üniversite arasında ilk sırada Gazi Üniversitesi (n=10) yer almaktadır. Gazi Üniversitesini Çukurova Üniversitesi (n=3), Trakya Üniversitesi (n=3), Anadolu Üniversitesi (n=2), Ankara Üniversitesi (n=2) ve Okan Üniversitesi (n=2) takip etmektedir. Diğer üniversitelerde (n=17) ise birer tez yayımlanmıştır.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Yıllar

Tablo 2’de kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinin yayınlanma yıllarının dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 2: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerin tamamlandığı yıllara göre dağılımı

Yıl	n	%
2010 ve öncesi	5	13
2011-2015	7	18
2016-2020	27	69
Toplam	39	% 100,0

Tablo 2 incelendiğinde 2010 ve öncesinde 5, 2011-2015 yılları arasında 7 ve 2016 ile 2020 yılları arasında ise 27 tezin tamamlandığı görülmektedir. Bu doğrultuda lisansüstü tezlerin yayımlanmasında yıllara göre bir artış bulunmaktadır.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Yöntemler

Tablo 3’te kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

Tablo 3: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlerin dağılımı

Yöntem	n	%
Nicel	23	59
Nitel	11	28
Karma	5	13
Toplam	39	% 100,0

Tablo 3’e göre kullanılan yöntemler arasında ilk sırada nicel yöntem (n=23) yer almaktadır. Nicel yöntemleri ise sırasıyla nitel (n=11) ve karma yöntemler (n=5) takip etmektedir.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Deneysel Yöntemlerin Türleri

Tablo 4’te kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan deneysel yöntemlere yer verilmiştir.

Tablo 4: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerde kullanılan deneysel yöntemlerin dağılımı

Deneysel yöntemler	n	%
Yarı deneysel	6	86
Tek denekli deneysel	1	14
Tam deneysel	0	0
Zayıf deneysel	0	0
Genel toplam*	7	% 100

Tablo 4'e göre kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerde en fazla kullanılan yöntem yarı deneysel (n=6) yöntemdir. Yarı deneysel yöntemi ise tek denekli deneysel yöntem (n=1) takip etmektedir. Tam ve zayıf deneysel yöntemler ise tezlerde kullanılmamıştır.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan İlişkisel Nicel Yöntem Türleri

Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerde kullanılan ilişkisel nicel yöntem türleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerde kullanılan ilişkisel nicel yöntemlerin dağılımı

İlişkisel yöntemler	n	%
Betimsel tarama	15	71
İlişkisel tarama	5	24
Nedensel karşılaştırmalı	1	5
Toplam	21	% 100

Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinin yöntem kısımlarında ilişkisel nicel yöntemlerin kullanım frekansları (Tablo 5) incelendiğinde betimsel tarama (n=15) yöntemi ilk sırada yer almaktadır. Betimsel tarama yönteminin ardından ilişkisel tarama (n=5) ve nedensel karşılaştırma yöntemi (n=1) gelmektedir.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Nitel Yöntemlerin Türleri

Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan nitel yöntemlerin türlerinin dağılımına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan nitel yöntemlerin dağılımı

	n	%
Olgubilim	10	71
Eylem araştırması	3	21
Örnek olay (Durum çalışması)	1	7
Toplam	14	% 100

Tablo 6 incelendiğinde kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan nitel yöntem türleri arasında ilk sırada olgubilim yöntemi (n=10) gelmekte, bu yöntemi ise eylem araştırması (n=3) ve örnek olay (n=1) takip etmektedir.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Tercih Edilen Örneklem Düzeyleri

Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde tercih edilen örneklem düzeylerine Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde tercih edilen örneklem düzeylerinin dağılımı

Örneklem düzeyi	n	%
Öğretmen	30	55
Çocuklar	17	31
Ebeveynler	5	9
Yönetici	3	5
Toplam*	55	%100

*Tezlerde bir ve daha fazla örneklem grubu seçildiğinden toplam sayı fazladır.

Tablo 7’de kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde tercih edilen örneklem düzeyinin daha çok öğretmenlerden oluştuğu (n=30) görülmektedir. Öğretmenleri sırasıyla okul öncesi dönem çocukları (n=17), ebeveynler (n=5), ve yöneticilerin (n=3) takip ettiği görülmektedir.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Örneklem Seçiminde Kullanılan Yöntemler

Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde örneklem seçiminde kullanılan yöntemlere Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerde örneklem seçiminde kullanılan yöntemlerin dağılımı

Örneklem seçimi	n	%
Amaca uygun (Kriter)	25	68
Kolay ulaşılabilir (Elverişli örnekleme)	8	22
Seçkisiz	3	8
Açıkça belirtilmemiş	1	3
Genel Toplam	39	% 100

Tablo 8’e göre örneklem seçiminde sırayla; amaca uygun (n=25), kolay ulaşılabilir örnekleme (n=8), seçkisiz (n=3) yöntem kullanılmıştır. Bunun yanı sıra örneklem seçiminin nasıl yapıldığı açıkça belirtilmeyen bir tezin olduğu görülmektedir.

Kaynaştırma ile İlgili Lisansüstü Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9: Kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

Veri toplama araçları	n	%
Psikometrik ölçek	24	42
Görüşme	13	23
Derecelendirme ölçeği	7	12
Gözlem	5	9
Anket	4	7
Doküman inceleme	4	7
Toplam*	57	% 100

*Aynı tezde birden fazla veri toplama aracı kullanıldığından toplam sayı örneklem fazladır.

Tablo 9 incelendiğinde kaynaştırma ile ilgili lisansüstü tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarının sıklıklarına göre sırasıyla; psikometrik ölçek (n=24), görüşme (n=13), derecelendirme ölçeği (n=7), gözlem (n=5), anket (n=4), doküman inceleme (n=4) olduğu görülmektedir. Veri toplama araçlarından en sık kullanılanlar psikometrik ölçekler; en az kullanılanlar ise anket ve doküman incelemedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada okul öncesi eğitimde kaynaştırma alanında yapılan lisansüstü tezlerin yöntemsel açıdan incelemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda toplam 39 teze ulaşılmış ve tezler içerik analiziyle analiz edilmiştir. İçerik analizi sonucunda tezler yayımlandığı üniversite, yıl; tezlerde tercih edilen yöntemler, deneysel-nicel, deneysel-ilişkisel yöntem türleri, nitel yöntem türler; tezlerin örneklem düzeyi ve örnekleme belirleme yöntemi ile tezlerde kullanılan ölçme araçlarının türleri hakkında bulgular elde edilmiştir. Okul öncesi eğitimde kaynaştırma ile ilgili tezlerin toplam 23 üniversitede üretildiği görülmüştür. Türkiye örnekleminde 200’ü aşkın devlet üniversitesi içinde bu sayının oldukça düşüktür. Muhtemel sebepleri arasında bu alandaki araştırmacı, danışman gibi insan kaynaklarının yetiştirilmesine yönelik genel politikalar ve özel eğitim, kaynaştırma gibi alanlarda bilimsel araştırmalar yapmanın zorlukları olabilir. Bilimin birikimlilik özelliği (Özbay, 2005) ve üniversitelerin büyük çoğunluğunun son çeyrek asırda kurulduğu göz önüne alındığında tez üreten üniversite sayısının zamanla artacağı söylenebilir. Kaynaştırma ile ilgili tezlerin üretildiği 23 üniversite arasında en fazla tez Gazi Üniversitesinde tamamlanmıştır. Bu sonuç söz konusu üniversitenin uzun tarihsel geçmişinden ve eğitim temelli kurulmuş olmasından

kaynaklanabilir. Yayımlandığı yıllar açısından okul öncesi dönemde kaynaştırma odaklı tezlerin gün geçtikçe arttığı görülmüştür. Bu sonuç Yılmaz (2019) tarafından 1990-2016 yıllarında yapılmış çalışmaları değerlendirdiği çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bu durum günümüzde kapsayıcı eğitim ve fırsat eşitliğine yapılan vurgudan, gün geçtikçe artan araştırmacı sayısından ve konuya olan ilginin artmasından kaynaklanabilir.

Kaynaştırma alanında yapılan tezlerde kullanılan yöntemlerin sırasıyla nicel, nitel ve karma olduğu görülmektedir. En çok kullanılan nicel yöntem tarama yöntemi olup bunu deneysel yöntem izlemektedir. Bu sonuç Metin (2016) tarafından ulaşılan sonuçlarla örtüşmektedir. Tarama modelinin en çok kullanılmasının muhtemel sebebi, Metin'in (2016) çalışmasında ifade ettiği gibi araştırmalarda öğretmen, idareci gibi yetişkinlerin tutumlarını ölçmeye yönelik yapılan çalışmaların fazlalığıdır. Bununla beraber lisansüstü çalışmalarının kısıtlı süreleri göz önüne alındığında araştırmacıların zaman, ekonomiklik açısından daha fazla maliyetli olan deneysel çalışmalardan ziyade tarama yöntemini tercih ettiği söylenebilir. Araştırma sonucunda tezlerde en çok kullanılan nitel yöntem ise olgubilim yöntemidir. Olgubilim çalışmaları özellikle konu hakkındaki değişkenlerin detaylı bir şekilde tanımlanmadığı ve sosyal yapıdan kaynaklanan değişkenliğin sürekli olarak belirlenip durum tespitlerin yapılması durumunda tercih edilmektedir (Punch, 2005). Kaynaştırma eğitimine tabi olan çocukların gelişimsel özelliklerinin oldukça farklı olması, bu yöntemle olan ilgiyi arttırmış olabilir. Yöntemlerle ilgili elde edilen bu sonuçlar diğer araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir (Yılmaz, 2019; Metin, 2016).

Kaynaştırma eğitiminde öğretmenin önemli rolüne paralel olarak okul öncesinde kaynaştırma alanındaki tezler çoğunlukla öğretmen örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Muhtemel diğer sebep ise öğretmenlerin yetişkin olmaları ve ulaşılabilirliklerin kolay olması olabilir Öğretmenlerden sonra en çok tercih edilen örneklem düzeyi ise çocuklar olmuştur. Bu sonuç, Koçbeker Eid, Uygun ve Bağcı (2018) tarafından yapılan araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Aileler ise tezlerde en az seçilen katılımcıları oluşturmaktadır. Bu sonuç kaynaştırma literatüründe ailenin önemine yapılan vurgu ile uyuşmamaktadır (Ceylan ve Aral, 2005; Alquraini ve Gut, 2012). Bu durum aileleri araştırmaya dâhil etmenin ve araştırmayı devam ettirmelerini sağlamadaki zorlukların sonucu olabilir. Fakat bununla beraber başarılı bir kaynaştırma uygulaması ve araştırması için ailelerin araştırmaya katılımı ve bu doğrultuda kanıt temelli bilimsel verilerin oluşturulması önemlidir. Araştırmada örneklem grubunun genellikle amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilmiş olması kaynaştırmaya dayalı araştırmaların doğasından kaynaklanmaktadır. Çünkü araştırmalar kaynaştırma ortamlarını, bireylerine ulaşmayı amaç edinerek başlamakta ve devam etmektedir. Araştırmanın son bulgusu tezlerde en çok kullanılan ölçme araçları türünün psikometrik ölçek ve görüşme olmasıdır. Psikometrik ölçeklerin genellikle yetişkin örnekleminde kullanıldığı ve incelenen tezlerin katılımcısının daha çok öğretmenler olduğu göz önüne alındığında kullanılan ölçme araçlarının örneklem grubundan etkilendiği söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi eğitimde kaynaştırma alanında yapılan lisansüstü tezlerin yöntemsel açıdan incelendiği bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Tezler günümüze doğru geldikçe artmış ve dolayısıyla en fazla lisansüstü tezler 2016-2020 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Tezler diğer üniversitelere oranla Gazi Üniversitesi'nde daha fazla üretilmiştir. Tezlerde en çok nicel yöntem tercih edilmiştir. Nicel yöntemlerden ise yarı deneysel yöntem ve betimsel tarama yöntemi diğer yöntemlere göre daha fazla kullanılmıştır. Nitel yöntemle gerçekleştirilen tezler olgubilim çalışmaları ağırlıktadır. Tezlerin örneklem düzeyi sırasıyla en çok öğretmen ve çocuklardan oluşmaktadır. Tezlerde katılımcılar daha çok amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Psikometrik ölçekler ve görüşme ise sıklıkla tercih edilen ölçme araçları olmuştur. Araştırma sonuçları göz önüne alındığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Kaynaştırmaya yönelik değişkenlerin belirlenmesi ve daha etkili programların üretilmesi için betimsel tarama çalışmalarına ek olarak ilişkisel ve nedensel tarama çalışmalarına odaklanabilir.
2. Çocuklara verilen desteğin kalıcılığını arttırması ve ev ile eğitim kurumu arasındaki geçişi kolaylaştırması açısından ebeveynlerin ve diğer aile üyelerinin dâhil edilmesi önemli sonuçlar doğurabilir.
3. Çocukların gelişimlerinin belirlenmesi ve daha geçerli sonuçların elde edilmesi amacıyla gelişim temelli ölçme araçlarının kullanımı arttırılabilir.

KAYNAKÇA

Alquraini, T., & Gut, D. (2012). Critical components of successful inclusion of students with severe disabilities: Literature review. *International Journal of Special Education*, 27(1), 42-59.

- Ayvaz Öztürk, S. (2020). Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Sosyal Bilgiler Alanında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 3(1), 70-89
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Ceylan, R., & Aral, N. (2005). Entegre eğitim. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 69-79.
- Edyburn, D.L. (2000). 1999 in Review: A synthesis of the special education technology literature. *Journal of Special Education Technology*, 15(1), 7-18.
- Figueroa, R., & An, R. (2017). Motor skill competence and physical activity in preschoolers: A review. *Maternal and Child Health Journal*, 21(1), 136-146.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, O., Yıldırım, G., & Reisoğlu, İ. (2012). Educational technology research trends in Turkey: A content analysis of the 2000-2009 decade. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(1), 191-199
- Gürgür, H., & Yazçayır, G. H. (2019). Türkiye’de kaynaştırma eğitime yönelik öğretmenlerin görüşlerine odaklanılmış lisansüstü eğitim tezlerinin sentezlenmesi: Meta-etnografik bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 845-872.
- Kale, M., Nur, İ., & Kara, İ. (2017). Okul öncesinde kaynaştırma eğitimi üzerine bir çalışma: Tezlerde sunulan önerilerin uygulamalara yansımaları. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 18(1), 220-234.
- Koçbeker Eid, B. N., Uygun, N., & Bağcı, M. (2018). 2009-2015 yılları arasında yazılan ilkökuldaki kaynaştırma eğitime yönelik yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-11.
- Merriam, S. B. (2018). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (S. Turan Çev. Ed.). Nobel.
- Metin, Ş. (2016). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırmaya ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 146-172.
- Noggle, A. K., & Stites, M. L. (2018). Inclusion and preschoolers who are typically developing: The lived experience. *Early Childhood Education Journal*, 46(5), 511-522.
- Özbay, M. (2005). Bilim ve kültür aktarıcısı olarak yazı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2, 67-74.
- Polat, S., & Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 52-64.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş*. (çev. D. Bayrak, H.B. Arslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rafferty, Y., Boettcher, C., & Griffin, K. W. (2001). Benefits and risks of reverse inclusion for preschoolers with and without disabilities: Parents' perspectives. *Journal of Early Intervention*, 24(4), 266-286.
- Sönmez, N., & Özcan, B. (2020). Türkiye’de ilkökulda kaynaştırma eğitimiyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin betimsel incelemesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 1-27.
- Terhart, E. (1988). Philosophy of science and school science teaching. *International Journal of Science Education*, 10(1), 11-16.
- Turnbull, A. P., Turnbull, H. R., Shank, M., & Leal, D. (1995). *Exceptional lives: Special education in today's schools*. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Yaşar, Ş. (1998). *Çağdaş bilim anlayışı: Çağdaş yaşam çağdaş insan*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yell, M. L. (1998). *The law and special education*. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, E. (2019). Türkiye’de kaynaştırma eğitimi üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 119-127.